

Nabolands-tv i dansk digitalt tv

ERIK NORDAHL SVENDSEN

Mediesekretariatet, Styrelsen for Bibliotek og Medier

DTT i Danmark

Distributionen af tv digitaliseres på alle platforme. På satellit er det sket for flere år siden, på kabel er det også forsøgt introduceret, men de færreste abonnenter har vist interesse. Når det terrestriske sendenet digitaliseres (DTT), fortsætter kabel tv da også med at distribuere signalerne analogt, så kunderne ikke mærker digitaliseringen. DTT platformen er kulturpolitisk interessant, fordi det er den eneste platform, der kræver en tilladelse eller koncession fra staten, og hvor det enkelte land derfor har reelle muligheder for at præge eller styre udbuddet af tv kanaler.

Danmark har valgt en dobbelt strategi med DTT. Først er public service (DR og TV 2/Danmark) sikret både plads, nemlig to multiplex eller MUX, og et tidsmæssigt forspring, idet DR's og TV 2's distributionsselskab, Digi-TV, startede med sin første MUX 1. april 2006.

Dernæst er fire MUX udbudt samlet til én privat "gatekeeper" eller distributør. Den grundlæggende betragtning var, at DTT ligner eller helst skal ligne "et fællesantenneanlæg i luften", hvilket betyder, at markedet snarere end staten bestemmer, hvilke kanaler, der skal distribueres. Must carry hensynet var jo allerede varetaget ved at public service fik to MUX. Ligesom en tv kanal ikke skal eller kan søge staten om at blive distribueret på satellit eller i kabel, skal den heller ikke søge om at komme med på DTT. Det er op til gatekeeperen at sammensætte sit udbud ved at træffe aftaler med tv-kanalerne. Hvis en kanal i forvejen er registreret i et EU-land, skal den ikke registreres på ny – ligesom den heller ikke skal ved kabel-distributionen – ellers skal den blot registreres, ikke have en tilladelse, hos Radio- og tv-nævnet i Danmark.

I et så markedsstyret system, hvor gatekeeperen blev valgt efter en skønhedskonkurrence, ligger den politiske indflydelse dels i de mindste-krav, der stilles til gatekeeper, og dels i de løfter, ansøgerne selv afgiver for at blive bedømt som den skønneste. Det var politisk bestemt (Bek. 1287), at konkurrencehensyn talte 50 %, programindhold 25 % og forretningsmodellen 25 % i skønhedskonkurrencen. Mindstekravene var bl.a. et mangfoldigt programudbud, hvilket betyder nyheder, underholdning, musik, sport, populærvidenskab (hver i mindst fem % af tiden på tværs af alle kanalerne), en kanal med lokale nyheder i syv områder, hvis den findes, og mindst en nabolandskanal, som kan variere i dele af landet – mere om nabolands-tv nedenfor. Det svenske Boxer, der blev udvalgt af Radio- og tv-nævnet i marts 2008, har desuden lovet to helt nye tv-kanaler, som ikke findes i Danmark nu. Små pakker, a la carte kanaler og lave priser var efterspurgt i Nævnets udbudsbetingelser, og også her lå Boxer godt.

Boxer blev udvalgt som gatekeeper blandt tre ansøgere. Boxer vandt bl.a. fordi de to andre ansøgere – svenske MTG/Visat og norske Telenor/Canal Digital – allerede er aktive på det danske marked for TV distribution. Konkurrencestyrelsen bidrog med denne vurdering til Nævnets afgørelse.

Figur 1. DTT i Danmark 2006-2010

	MUX 1	MUX 2	MUX 3	MUX 4	MUX 5	MUX 6
Model	Public Service (free on air)		Gatekeeper (Boxer) vælger kanaler (privat betalings-tv)			
Kanaler eller programmer	DR + TV 2 + Græsrods tv	DR + Folketings kanal	<ul style="list-style-type: none"> • Nabolands-TV, Lokale nyheder • Nyheder, sport, underholdning, holdning, musik, populærvidenskab (m.v.) • 29 sdtv-kanaler 			Mobil TV DVB-H
start	2006	2009	2009	2009	2009	2010

Note: MUX 7 og 8 er ”Innovationsreserve” efter 2010, inden 2015.

Bemærk to forhold i den danske DTT-model, skønt de intet har at gøre med nabolands-tv. For det første har BOXER valgt at sætse på mobil tv ved at afsætte en hel MUX til DVB-H fra 2010. I den forbindelse skal DR tilbydes 15 % kapacitet, andre private 35 % og BOXER må bruge 50 % selv. For det andet har ikke kommercielt Græsrods-tv fået plads i public service’s MUX 1. Sendetiden kl. 21-17 (20 timer i døgnet) sættes af til deling mellem ikke-kommercielt lokal-tv i otte regioner og til landsdækkende, ikke kommercielt interesse-tv.

Nabolands-tv i Danmark

Danmark fik først sit TV 2 i 1988, og ikke mindst før den tid var adgangen til svensk og tysk tv vigtig som supplement eller alternativ til DR’s ene kanal. Selvom det kun var tilladt at nedtage overspils-tv direkte fra æteren, og ikke tilladt at føre kabler over kommunegrænsen (!), kunne 42 % af danskerne modtage svensk TV og 30 % tysk TV (8 % begge dele), mens forsvindende 2 % kunne se norsk tv i 1984. Og nabolands-tv blev virkelig brugt. Når svensk tv alene var alternativet, havde svensk tv en share på 17 % af seertiden, når det var tysk tv alene, var den tyske share 29 %, og hos den lille gruppe, der have både svensk og tysk tv, var den svenske share kun 5 %, og den tyske var 23 %. Undersøgelsen i 1984 viste også det lidt nedslående for en nordisk kultur tankegang, at det hovedsageligt var amerikanske film og serier samt sport, seerne fandt på nabolandskanalerne.¹ Siden er flere nationale og udenlandske tv-kanaler blevet en del af danskernes tv-tilbud, og nabolands-tv har tabt i kvantitativ betydning, hvilket allerede fremgik af en oversigt i 1991². Nabolandskanalerne havde således deres største betydning, da danskerne havde for lidt tv, især for lidt fiktion og sport. I dag må det vurderes, at Nordvisionen er en mindst lige så vigtig kilde til at se nordiske programmer, som nabolandskanalerne er.³

For 2008 fremgår penetrationen for de vigtigste nabolandskanaler af Tabel 1. Penetrationen sker både som traditionelt spilover og – særligt for norsk tv – via kabelfremføring.

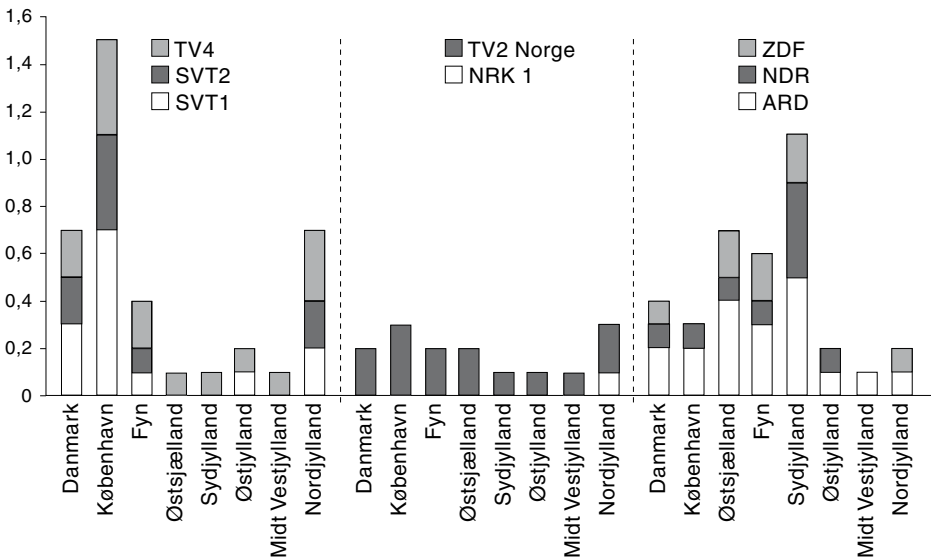
Tabel 1. Penetration for nabolandskanaler i Danmark, 2008

Svenske kanaler		Norske kanaler		Tyske kanaler	
SVT 1	47 %	NRK 1	37 %	ARD	48 %
SVT 2	44 %	NRK 2	27 %	ZDF	48 %
TV 4	44 %	TV 2 Norge	30 %	NDR	36 %

Kilde: Gallups Annual Survey, uge 14-26 2008.

Naboerne er ikke lige tæt på alle dele af Danmark, og derfor er der store regionale forskelle i brugen af nabolands-tv. Figur 2 viser andelen af seertiden (share pct.) for henholdsvis svenske, norske og tyske nabolandskanaler i 2006, som er det seneste år, nabolands-kanalerne er blevet målt i Gallups TV-Metersystem:

Figur 2. Share for nabolands-tv i Danmark og dets regioner (2006)

Brugen af svensk tv ligger nogenlunde jævnt på de tre kanaler SVT 1, SVT 2 og TV 4, og geografisk er det næsten kun i København og Nordjylland. Brugen af norsk tv var i 2006 næsten kun TV 2 Norge, fordi TDC-Kabel de fleste steder ikke bragte NRK. Tysk TV, som i målingen kun består af de tre public service kanaler ARD (størst), ZDF og NDR, ses mest i Syddjylland, på Fyn, det sydlige Sjælland og Lolland-Falster.

Politisk krav om nabolands-tv i DTT

I den danske tv-tradition var således en solid baggrund for, at mediepolitikkerne dels forlangte, Gatekeeperen skulle bringe nabolands-tv, dels tillod, det kunne være forskellige kanaler i dele af landet. Det blev udtrykt således i den mediepolitiske tillægsaftale (Beslutningspapir 11. juni 2007): ”Aftalepartierne er enige om, at gatekeeper ... skal stilles over for et krav om at udsende mindst én nabolands-kanal, der kan variere fra landsdel til landsdel”. Den konkrete forklaring på, at nabolands-tv, og da særligt nordisk

tv, kom med i kravene til gatekeeperen, skal formentlig søges i, at den fireårige mediepolitiske aftale (2007-2010) er en bred aftale, hvor alle partierne i folketinget undtagen det venstreorienterede Enhedslisten er med. Socialdemokraterne, som er i opposition, men altså med i medieaftalen, er traditionelt et nordisk orienteret parti.

Efter den politiske aftale overdrages det den uafhængige myndighed Radio- og tv-nævnet at gennemføre udbuddet som skønhedskonkurrence, jf. ovenfor. Overdragelsen sker ved at Kulturministeriet udsteder en bekendtgørelse med detaljerede retningslinjer for udbuddet. Her bliver nabolands-tv nærmere defineret:

Ved ”nabolands-kanaler” forstås i denne bekendtgørelse public service-kanaler eller brede reklamefinansierede kanaler fra Danmarks nærmeste nabolande: Sverige, Norge og Tyskland.

Der er ikke tvivl om public service kanalerne, de er alle nævnt i oversigten i Fig. 2. Fra Norge og Sverige er der næppe heller andre ”brede reklamefinansierede kanaler” end TV 2/Norge og TV 4/Sverige. Men fra Tyskland kan tænkes flere kandidater.

Boxers tilbud

Boxer har endnu ikke offentliggjort indholdet af sine pakker, men har oplyst til denne artikel, at Boxer forventer at tilbyde tre nabolandskanaler i hele landet. Det er endnu ikke afgjort, hvilke kanaler, der bliver tale om.

Afsluttende kan det konstateres, at Danmark er gået lidt anderledes til værks med DTT end de øvrige nordiske lande. Først og fremmest ved at påbyde nabolands-tv i DTT, hvilket ikke er krævet andre steder, dernæst ved at give nationale public service stationer kontrol med egne MUX, og til gengæld overlade det helt til gatekeeperen at vælge sine kanaler, herunder hvilke nabolandskanaler, indenfor brede rammer om et mangfoldigt programudbud.

Noter

1. DRs undersøgelse af nabolandssejningen i januar 1984 er omtalt i Nordahl Svendsen (1984 og 1985) og i Sepstrup (1994)
2. Se Nordahl Svendsen (1991).
3. I 2006 brugte danskerne i gns. 6-7 timer på et år på at se programmer fra de andre nordiske lande på DR 1 plus DR 2, hvilket i praksis betyder programmer formidlet via Nordvision (TV 2 er ikke med i Nordvision). Danskerne brugte samme år 4-5 timer på at se SVT 1, SVT 2 og NRK i alt. Nordvisionen er således en større kilde til nordiske programmer end nabolands-tv, især når det betænkes, at film og sport formentlig fortsat fylder godt i nabolands-seningen. Kilde: TNS Gallups tv-meter. Det fremgår ikke af det danske tv-meter, hvilke programmer, danskerne så på nabolandskanalerne; det vil kræve programlogs fra kanalerne. Et sådant, interessant projekt kunne gennemføres af de nordiske radiofoniers forskningsafdelinger.

Litteratur

- Nordahl Svendsen, Erik (1984): TV sening over grænserne – og i fremtiden, ss. 76-83 in: O. Linné m.fl. (red.): *Medieforskning i Danmarks Radio 1984* (Rapport 6B/84)
- Nordahl Svendsen, Erik (1985): TV sening over grænserne – og i fremtiden, ss. 112-129 in: F. Hansen m.fl. (red.): *På vej mod TV-reklame i Danmark*, Civiløkonomernes forlag, København 1985
- Nordahl Svendsen, Erik (1991): Forbrug af nordisk nabolands-TV, in: *Nordicom-Information*, nr. 2, 1991 (ss. 38-41)
- Sepstrup, Preben *TV i kulturhistorisk perspektiv* (ss. 144-152), Nordisk kulturinstitut/Klim, Århus 1994

Beslutningspapir tiltrådt af partierne bag medieaftale 2007-2010 d. 11. juni 2007 – Retningslinier for udbud af digitalt tv mv. <http://www.kum.dk/sw75841.asp>

Bekendtgørelse om Radio- og tv-nævnets udbud af jordbaserede digitale tv-sendemuligheder, Bekendtgørelse nr. 1287, 8. november 2007

